

постів. Як бачимо, проблеми такого роду з'являються періодично і все частіше. Про синергетичний ефект від поєднання різних груп ризиків із появою нових потенційних загроз свідчать спроби інтеграції телекомунікаційних та комп'ютерних технологій. До таких спроб відноситься запуск відомим відеохостингом "YouTube" у 2016 році пакету каналів онлайн-телебачення. Ще один приклад, який показує поєднання фінансових ризиків з ризиками соціальних інтернет-комунікацій – запуск у 2017 р. системи грошових переказів через соцмережі "Facebook" і "Twitter". Водночас ця система відкриває нові широкі можливості для електронно-комерційного шахрайства – від виманювання коштів у довірливих користувачів до прямих хакерських атак, використання неіснуючих користувачьких профілів. Ще одна тенденція – запуск у "Facebook" в 2016 р. спільно з компанією "Unity Technologies" власної ігрової платформи "PC Gaming Platform"; це зумовить поєднання ризиків спілкування в соціальних мережах з ризиками поширення і використання мобільних ігор та кіберспорту. Слід зазначити, що ці та інші нові комбінування ризиків, які супроводжують розвиток ІКТ, можуть породжувати й нові, невідомі ще ризики, що дозволяє говорити про необхідність запровадження спеціалізованих систем кон'юнкційного прогнозування та кон'юнкційного моніторингу, які повинні знаходитися під контролем не лише компаній-розробників, але й широкої зацікавленої громадськості. Варто наголосити також на природу окремих груп ризиків, які формуються шляхом кон'юнкційного поєднання ризиків не тільки комп'ютерного походження, але й об'єднання специфічних загроз ІКТ з ризиками інших сфер суспільного життя. Однак, слід додати, що велика частина новоутворюваних ризиків за природою є не стільки загрозами, скільки можливостями (креативність, нові ідеї, творчо-духовне збагачення тощо). Так, яскравим ілюстративним прикладом може слугувати проведення у вересні 2016 року української мультимедійної виставки-перформансу національного дизайну "Польоти уві сні і наяву" у Парижі в Українському культурно-інформаційному центрі в рамках фестивалю "Paris Design Week".

Таким чином, із вдосконаленням ІКТ все більше ускладнюються ризики від їхнього використання. На жаль, досить часто розробники, керуючись пріоритетами отримання швидкого прибутку, не приділяють належної уваги ризикам від використання новітніх ІКТ-систем, не враховують можливого негативного економічного та соціального ефекту від своїх розробок. Тому, на наш погляд, саме держава як регулятор соціально-економічної політики повинна вивчати такі загрози і вживати заходи превентивного характеру для усунення негативних наслідків такого роду загроз.

Література:

1. Кібератака на обленерго залишила без світла Прикарпаття [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.versii.if.ua/novunu/>
2. Соціальні мережі: реальні загрози віртуального світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ogo.ua/articles/view/2011-02-23/26490.html>
3. Lego Life is a social network for kids to share their Lego creations [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.theverge.com/2017/1/31/>
4. Strategic Information Warfare. A New Face of War [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rand.org/pubs/monograph_reports/

Kornilova O.V.,

Ph. D., associate Professor

Lokhman N.V.

Ph. D., associate Professor

*Donetsk national University of economy and trade named after Mikhail Tugan-Baranovsky,
Krivoy Rog, Ukraine*

MULTIVECTOR COOPERATIVE MOVEMENT IN UKRAINE

Корнілова О.В.,

к.е.н., доцент

Лохман Н.В.

БАГАТОВЕКТОРНІСТЬ КООПЕРАТИВНОГО РУХУ В УКРАЇНІ

The article reveals the essence of the concept of co-operation and the basic directions of activity of the enterprises of consumer cooperatives in Ukraine. Defined trade role and place in the development of consumer cooperation of our country.

Keywords: cooperation, company, trade, movement.

В статті розкрито сутність поняття кооперації та визначені основні напрямки діяльності підприємств споживчої кооперації в Україні. Визначено роль і місце торгівлі у розвитку споживчої кооперації нашої країни.

Ключові слова: кооперація, товариство, торгівля, рух.

Кооперативний рух в Україні почав розвиватися з кінця ХІХ сторіччя і на своєму шляху претерпів безліч змін. Історично склалося так, що найбільший розвиток в Україні одержала споживча кооперація.

Іделогами кооперації вважають англійського філософа соціолога Р.Оуена, французького філософа Ш. Фур'є та німецького діяча і просвітителя В. Райфайзена. З перших кроків поширення кооперативного руху ідеологія кооперації відображала стадію соціального руху та захисту працівників в умовах початку розвитку капіталізму в сільському господарстві.

Дослідженню економічної сутності споживчої кооперації присвячено також роботи провідних вітчизняних вчених, таких як М.І. Туган-Барановського, М.В. Оніпко, В.Г. Перхуна, Ф.В.Горбоноса, М.А. Окландера, О.П.Чукурної, В.В. Гончаренко та інших [1; 2; 3; 4; 5 ; 6].

Визнаний у всьому світі вчений-економіст М.І. Туган-Барановський вважав, що саме кооперативний рух відкриває широкі можливості гармонійного поєднання соціальної справедливості, як основою цінності розвитку людського суспільства зі свободою кожного члена кооперативу, а у більш загальному плані – свободу господарюючої людини зі свободою усіх у суспільстві. «Усе суспільство, – писав він, – повинно стати кооперацією – ось що є найвищою метою суспільного розвитку. І ми, кооператори, повинні розуміти, що ми працюємо задля здійснення найвищого суспільного ідеалу. Кооператори служать великій справі, і цим пояснюється той ентузіазм, яким сприйнято кооперативний рух, і наша справа буде рости і рости. Які б не були величезні майбутні досягнення людськості, мета кооперації йде далі, в безкінечну далечінь» [1, с. 43].

М.І. Туган-Барановський віддавав перевагу кооперації, як ідеї некапіталістичного підприємництва. Він визначив основні принципи кооперації, які потім, частково, знайшли своє місце у законі України «Про кооперацію». До них належать: добровільності вступу та безперешкодного виходу з кооперативної організації, соціальної справедливості, рівного права голосу під час прийняття рішень, вільного вибору напрямків та виду діяльності, демократичного контролю. Але М.І. Туган-Барановський особливо виділяв принцип матеріальної зацікавленості, який не виділено в законі.

В законі «Про кооперацію» кооперація визначена, як система кооперативних організацій, створених з метою задоволення економічних, соціальних та інших потреб своїх членів [7].

Український економіст В.Ф. Горбонос вважає, що «кооперація – це економічні взаємовідносини між партнерами, певним чином організовані для досягнення мети при найменших питомих витратах ресурсів» [4, с. 29].

Споживча кооперація незалежна у своїй діяльності від органів державної влади, політичних партій та громадських організацій і це надає їй певний простір для розвитку демократичних відносин та творчості. Вона об'єднує підприємства різних видів

економічної діяльності таких, як торгівля, сільське господарство, промисловість, освіта, виробництво харчових продуктів, поліграфічна діяльність, освіта та інші.

Історично споживча кооперація у всіх країнах світу розвивалася з сільськогосподарської кооперації, яка сприяла більш ефективному використанню техніки, обробці ґрунту, догляду за рослинами і тваринами, переробці й зберіганню сільськогосподарської продукції. Більшість об'єднань сільськогосподарської кооперації представлені переробними та виробничо-заготівельними підприємствами.

Торгівля протягом всіх часів існування споживчої кооперації залишається провідною галуззю. Торгівля представлена мережею магазинів Укоопспілки, яка налічує більш 10 тис. підприємств, 80% з них знаходяться у сільській місцевості. Найбільшу частку займає торгівля продовольчими товарами - 90% , а торгівля непродовольчими товарами -10%.

Промислові підприємства споживчої кооперації, що виробляють товари продовольчої групи, представлені хлібопекарними заводами, кондитерськими цехами, консервними заводами, мукомельними підприємствами, підприємствами з виробництва м'ясної, молочної, рибної продукції, з виробництва круп та макаронних виробів, а також підприємствами по розливу безалкогольних напоїв.

Промислові підприємства, що виробляють непродовольчі товари представлені столярними, швейними цехами, підприємствами, що виготовляють железобетонні вироби, тротуарну плитку, металеві конструкції, вироби з деревини, вікна, двері, бетон, тару різних видів, цеглу [8].

У споживчій кооперації важливе місце відводиться виробничо-заготівельній сфері, яка має доповнюючу роль в реалізації інтересів кооперативної торгівлі щодо задоволення потреб членів (пайовиків) споживчої кооперації в товарах і послугах. Завдяки виробничо-заготівельній сфері створюється певна частка фінансових ресурсів для інвестування розвитку галузей споживчої кооперації, а також робочі місця для членів споживчих товариств і некооперованого населення.

Підприємства споживчої кооперації надають різноманітні послуги: ремонту і прокату автомобілів; фотопослуги; ремонту одягу та взуття; ремонту меблів; копіювання; ремонту годинників; ремонту мобільних телефонів; ремонту комп'ютерів; ремонту побутової техніки; ремонту ювелірних виробів; оренда складських і офісних приміщень; друкарські послуги; ритуальні послуги; перукарні; послуги хімчистки.

Споживча кооперація України розвиває готельно-рестораний бізнес, який налічує біля 3000 підприємств ресторанного господарства і декілька готелей серед яких слід виділити готель «Кооператор» м. Київ та готель «Vele Rosse» м. Одеса. Цей вид діяльності є перспективним для розвитку Укоопспілки.

Страховий бізнес представлено страховою компанією УКООПГАРАНТ, яка має свої філії.

Діяльність підприємств сфери інформації Укоопспілки представлено редакціями газет ««Вісті» Центральної спілки споживчих товариств України» та «Порадниця».

Освітню і наукову діяльність Укоопспілки активно впроваджують 23 ВУЗа, серед яких Полтавський університет економіки і торгівлі, Львівська комерційна академія, Вінницький кооперативний та Хмельницький кооперативний торгово-економічний інститути. Крім того, спеціалістів для галузей економіки випускають 19 коледжів і технікумів Укоопспілки [8].

Сучасна роль споживчої кооперації визначається її своєрідною формою соціальної та господарської самоорганізації громадян задля задоволення їх матеріальних і духовних потреб шляхом ефективного об'єднання ресурсів і високопродуктивної праці. Громадсько-господарська сутність кооперації зводиться до практичної реалізації відносин соціального партнерства і співпраці, які споконвіку були основними засадами виживання людини і людства, а тому повинні широко розповсюджуватися у сучасному світі. Про це свідчить

досить успішна діяльність Міжнародного кооперативного альянсу, який об'єднує майже мільярд осіб-членів кооперативів у більшості країн світу [2].

Складним є розуміння відносин щодо кооперативної власності, її можливості поєднувати суспільні і особисті інтереси, усувати протиреччя між ринковими суто капіталістичними перетвореннями та соціалізацією суспільства. За формою власності кооперативна властність є колективною, але вона складається з розподільної і неподільних часток. Саме неподільний капітал кооперативного товариства забезпечує його стійкість.

Для підвищення ефективності споживчої кооперації слід розвивати взаємовідносини між різними видами кооперативної діяльності. Для цього слід сприяти багатовекторності розвитку кооперативного руху, а також сумісними зусиллями держави і Укоопспілки приступити до вирішення таких питань, як :

- відродження зацікавленості громадян та залучення їх до кооперативного руху;
- забезпечення стабільного функціонування і розвиток організацій споживчої кооперації на основі збалансованої фінансової політики;
- розвиток екологічного землекористування та налагоджування виробництва екологічної продукції;
- вдосконалення правового регулювання традиційних галузей споживчої кооперації;
- будівництво сучасних агрокомплексів та оптово-розподільчих центрів;
- формування єдиної мережі спеціалізованих підприємств торгівлі;
- забезпечення пайовиків якісним медичним і санітарно-курортним обслуговуванням;
- розробка і оптимізація сайтів, які змогли б ознайомлювати потенційних споживачів з продукцією споживчих товариств, поширення інформації у ЗМІ про діяльність провідних підприємств споживчої кооперації.

Література:

1. Туган-Барановський М.І. Кооперація, соціальні основи її та мета/ М.І. Туган-Барановський – К.: Дніпро- союз, 1918. – 420 с.
2. Оніпко Т.В. Врахування європейського та вітчизняного досвіду як шлях до оптимізації діяльності споживчої кооперації України / Т.В. Оніпко // Вивчення та впровадження в Україні іноземного досвіду удосконалення діяльності органів влади : матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції , ч. 2. – Полтава: ПолтНТУ імені Юрія Кондратюка, 2009. - С.74 – 77.
3. Перхун В.Г. Споживча кооперація у соціальному розвитку сучасного суспільства / В.Г. Перхун // Споживча кооперація, №3, 2010. - <http://www.ukrcoop-journal.com.ua/2010-3/num/perhun.htm>
4. Горбонос Ф. В. Кооперація як форма прояву відносин / Ф. В. Горбонос // Економіка АПК. – 2004. – № 9. – С. 26–32.
5. Окландер М.А. Стратегії розвитку підприємств споживчої кооперації України : монографія / М.А. Окландер, О.П.Чукурна, В.В. Гончаренко – Одеса : Екологія, 2007. – 323 с.
6. Про кооперацію : закон України від 10 липня 2003 року № 1087-IV (зі змінами від 15.04.2014 № 1206-VII) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [http:// zakon.golovbukh.ua/regulations/8186/10462/460324/](http://zakon.golovbukh.ua/regulations/8186/10462/460324/) - Назва з екрана
7. Скляр Г.П. Розвиток виробничо-заготівельної сфери споживчої кооперації. [Електронний ресурс] / Г.П.Скляр // Українська кооперація. – 2008. - № 1.- Режим доступу: <http://www.ukrcoop-journal.com.ua/2008-1/num/skljar1.htm>.- Назва з екрану.
8. Офіційний сайт Укоопспілки [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.coop.com.ua/ru/content/virobnictvo>.